

“Türkiye Cumhuriyeti Anayasası’nın 152. ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun’un 40. maddelerine göre mahkemeler; bakmakta oldukları davalarda uygulayacakları kanun ya da Cumhurbaşkanlığı kararnamesi hükümlerinin Anayasa’ya aykırı olduğu kanaatine varmaları veya bakılmakta olan dava dosyasının taraflarından birinin ileri sürdüğü aykırılık iddiasının ciddi olduğu kanısına varmaları halinde, söz konusu hükmün iptali için Anayasa Mahkemesine başvurmaya yetkilidir.

İtiraz yoluyla iptali istenen kanun maddesi Hakimliğimizin 2024/79 D. İş sırasına kayıtlı dosya kapsamında incelenmekte olan uyuşmazlıkla bağlantılıdır. Başvuruya esas Hakimliğimiz dosyasında muteriz, Ankara Valiliği İl Millî Eğitim Müdürlüğü’nün 05.01.2024 tarihli ve 93703725 sayılı oluru ile düzenlenen 26.829,00 TL bedelli idari para cezasına itirazda bulunmuştur. İncelenen dosya kapsamına göre Ankara Valiliği İl Millî Eğitim Müdürlüğü, 5661 sayılı Yüksek Öğrenim Öğrenci Yurtları ve Aşevleri Hakkındaki Kanuna Ek Kanun’un 1. maddesinin 3. fıkrasının b bendi gereğince muteriz kuruma bağlı olan Yurdu’nda 07/01/2022-13/10/2023 tarihleri arasında rehber öğretmen görevlendirmesi yapılmadığı gerekçesiyle itiraz konusu idari yaptırım kararını uygulamıştır; ancak Hakimliğimizce ilgili kuralın Anayasa’ya aykırı olduğu değerlendirildiğinden somut norm denetimi yoluna başvurma gereği hasıl olmuştur.

Daha öncesinde başvurumuza konu kuralı da düzenleyen 7078 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanun yönünden Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri tarafından iptal davası açılmış ve Anayasa Mahkemesinin 31/05/2018 tarih 2018/50 Karar sayılı ilamı ile iptal taleplerinin reddine karar verilmişse de ilgili başvurunun kuralların yalnızca şekil yönünden Anayasaya aykırı olduklarına ilişkin olması sebebiyle işbu kararın 6216 sayılı Kanunun 41. maddesine aykırılık oluşturmayacağı kabul edilmiştir.

Anayasa Mahkemesinin bir çok kararında belirtildiği üzere Anayasa’nın 2. maddesinde belirtilen hukuk devleti; eylem ve işlemleri hukuka uygun, insan haklarına saygılı, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, her alanda adil bir hukuk düzeni kurup geliştirerek sürdüren, hukuki güvenliği sağlayan, Anayasa’ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, hukuk kurallarıyla kendini bağlı sayan ve yargı denetimine açık olan devlettir.

Ceza hukukunun toplumun kültürel, sosyal ve ekonomik hayatıyla yakından ilgili olması nedeniyle suç ve suçlulukla mücadele amacıyla ceza ve ceza muhakemesi alanında sistem tercihinde bulunulması devletin ceza siyaseti ile ilgilidir. Bu bağlamda hukuk devletinde ceza hukukuna ilişkin düzenlemeler bakımından kanun koyucu; Anayasa’nın temel ilke ve kurallarına bağlı kalmak şartıyla toplumda belirli eylemlerin suç sayılıp sayılmaması, suç sayıldıkları takdirde hangi çeşit ve ölçüde ceza yaptırımlarıyla veya seçenek yaptırımlarla karşılaşacağı, hangi hâl ve hareketlerin ağırlaştırıcı ya da hafifletici öge olarak kabul edileceği gibi konularda takdir yetkisine sahiptir.

Anayasa’nın 38. maddesinin birinci fıkrasında “Kimse, işlendiği zaman yürürlükte bulunan kanunun suç saymadığı bir fiilden dolayı cezalandırılmaz; kimseye suçu işlediği zaman kanunda o suç için konulmuş olan cezadan daha ağır bir ceza verilemez” denilerek suçun kanuniliği, üçüncü fıkrasında da “Ceza ve ceza yerine geçen güvenlik tedbirleri ancak kanunla konulur” denilerek cezanın kanuniliği ilkesi güvence altına alınmıştır. Anayasa’nın anılan maddesinde yer alan suçta ve cezada kanunilik ilkesi uyarınca hangi fiillerin yasaklandığının ve bu yasak fiillere verilecek cezaların hiçbir kuşkuyla yer bırakmayacak biçimde kanunda

gösterilmesi, kuralın açık, anlaşılır ve sınırlarının belirli olması gerekmektedir. Kişilerin yasak fiilleri önceden bilmeleri düşüncesine dayanan bu ilkeyle temel hak ve özgürlüklerin güvence altına alınması amaçlanmaktadır.

Genel nitelikteki açıklamalar sonucunda somut dosya bağlamında yapılan incelemeler neticesinde:

7078 sayılı Kanun'un 19. maddesiyle değiştirilen 5661 sayılı Yüksek Öğrenim Öğrenci Yurtları ve Aşevleri Hakkındaki Kanuna Ek Kanun'un 1. maddesinin 3. fıkrası;

"Yapılan inceleme, soruşturma ve denetimlerle yurt ve benzeri kurumun; (...)

b) Mevzuatta belirtilen sayıda personel çalıştırmaması veya mevzuata aykırı personel çalıştırması,

(...)

hâllerinin tespitinde; (a), (b), (c), (ç) ve (d) bentlerindeki fiiller için brüt asgari ücretin iki katı; (e), (f) ve (g) bentlerindeki fiiller için brüt asgari ücretin üç katı; (ğ) ve (h) bentlerindeki fiiller için brüt asgari ücretin beş katı idari para cezası uygulanır ve (ğ) ve (h) bentlerindeki fiilleri işleyen kurumların kurum açma izni ile işyeri açma ve çalışma ruhsatları iptal edilir." şeklinde düzelmiştir.

Ortaokul ve Ortaöğretim Kurumları Özel Barınma Hizmetleri Yönetmeliği'nin personel başlıklı 29. maddesinin birinci fıkrası; "Ortaokul, imam-hatip ortaokulu ve ortaöğretim kurumları öğrencilerine yönelik hizmet veren kurumlarda elli (elli dâhil) öğrenciye kadar bir, yüz (yüz dâhil) öğrenciye kadar iki, yüzden fazla öğrenci için en az üç belletici görevlendirilir. Belleticiler, öğretmen olma şartlarını taşıyanlar öncelikli olmak üzere yükseköğretim mezunu olanlar arasından görevlendirilir. Belletici olma şartlarını haiz olan müdür yardımcıları ve yönetim memurları da istemeleri hâlinde belletici olarak görevlendirilebilir. Ayrıca, ortaokul ve imam-hatip ortaokulu öğrencilerine yönelik hizmet veren kurumlarda en az bir, ortaöğretim kurumları öğrencilerine yönelik hizmet veren kurumlarda ise isteğe bağlı olarak rehber öğretmen/psikolojik danışman görevlendirilir. Rehber öğretmen/psikolojik danışman olarak atanacaklarda Bakanlıkça belirlenen şartlar aranır."

Ankara Valiliği İl Millî Eğitim Müdürlüğü'nün 04/12/2023 tarih 663.07/91,88,74 sayılı soruşturma raporunda da belirtildiği üzere Yurdu'nda 07/01/2022 - 13/10/2023 tarihleri arasında rehber öğretmen görevlendirmesi yapmadığı gerekçesiyle muteriz kuruma idari yaptırım uygulanmıştır.

Bu suretle mevzuat hükümleri dahilinde idari para cezası uygulanacağı kanunla (5661 sayılı kanun madde 1/3-b) düzenlenmiş olsa da cezanın sebebini oluşturan eylemler kanunla değil yönetmelikle belirlenmiştir. Nitekim ilgili kanunun 1/3-b fıkrası "mevzuatta belirtilen" ve "mevzuata aykırı" şeklinde muğlak ifadelerle düzenlenmiştir. Mevzuat kelimesinin kanun, yönetmelik, tüzük, kararname ve sair her türlü yasal düzenlemeyi ifade ettiği dikkate alındığında ilgili kuralla temel hak ve özgürlüklere ilişkin bir alanda, doğrudan ikincil düzenlemeler vasıtasıyla, idare tarafından kurallar konulmasına imkan tanınmaktadır. Mevcut durum itibarıyla cezayı oluşturacak eylemleri belirleme yetkisi yasama organından alınarak Millî Eğitim Bakanlığı'na devredilmiş vaziyettedir. Her ne kadar bu aşamada ceza, yönetmelik hükmüne bağlı olarak verilmiş olsa da kanun hükmü "mevzuat" tabirini kullandığından bu

durum yönetmelikle dahi sınırlanmamıştır. Bu sebeplerle Anayasa Mahkemesinin 30/11/2023 tarihli 2023/206 Karar sayılı ilamında da belirtildiği üzere mevcut kuralla idari cezaların düzenlenmesi bakımından idarenin keyfi uygulamalarını önleyici, objektif nitelikte herhangi bir çerçeve hüküm getirilmemiştir.

Tüm bu hususlar birlikte değerlendirildiğinde; 5661 sayılı Yüksek Öğretim Öğrenci Yurtları ve Aşevleri Hakkındaki Kanuna Ek Kanun'un 7078 sayılı Kanun'un 19. maddesiyle değiştirilen 1. maddesinin 3. fıkrasının "mevzuatta belirtilen sayıda personel çalıştırmaması veya mevzuata aykırı personel çalıştırması" şeklindeki (b) bendinin Anayasa'nın 2. ve 38. maddelerine aykırı olduğu değerlendirildiğinden ilgili kuralın iptali amacıyla Anayasa Mahkemesi nezdinde somut norm denetimi yoluna başvurulması gerektiği sonucuna varılmıştır.

K A R A R: Gerekçesi açıklandığı üzere;

1) 5661 sayılı Yüksek Öğretim Öğrenci Yurtları ve Aşevleri Hakkındaki Kanuna Ek Kanun'un 7078 sayılı Kanun'un 19. maddesiyle değiştirilen 1. maddesinin 3. fıkrasının "mevzuatta belirtilen sayıda personel çalıştırmaması veya mevzuata aykırı personel çalıştırması" şeklindeki (b) bendinin Anayasa'nın 2. ve 38. maddelerine aykırı olduğu değerlendirildiğinden ilgili kuralın iptali amacıyla Anayasa Mahkemesi nezdinde somut norm denetimi(itiraz) yoluna başvurulmasına,

2) 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 40/5 maddesi gereğince yapılan başvurunun karar verilene kadar ve en fazla beş ay süreyle bekletici mesele yapılmasına,

Dair; dosya üzerinden yapılan inceleme neticesinde karar verilmiştir. ”